

SPACE AND TIME TRANSDISCIPLINARITY IN THE EMINESCU'S UNIVERSE - CREATION. PART I

TRANSDISCIPLINARITÉ DE L'ESPACE ET DU TEMPS DANS L'UNIVERS - LA CRÉATION D'EMINESCU. PARTIE I

TRANSDISCIPLINARITATEA SPAȚIULUI ȘI TIMPULUI ÎN UNIVERSUL - CREAȚIA EMINESCIANĂ. PARTEA I

Sorin RIGA¹, Dan RIGA^{1,2}, Vasile MAN³

¹ Academia Oamenilor de Știință din România, www.aos.ro
Splaiul Independenței nr. 54, Sector 5, București, România

² Autor Corespondent, E-mai: D_S_Riga@yahoo.com

³ Director executiv al Revistei Studii de Știință și Cultură,
www.revista-studii-uvvg.ro
Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, România

Abstract

*Transdisciplinarity – as a way of being and Eminescian creation – is transposed into his visionary work through the „Eminescu universe” in the infinity of space and time. Eminescu „built” his vast culture through „the assimilation” of space and time from the human civilization. His work explores and transcends space and time in spatial progression: microcosm → human universe → macrocosm and in temporal evolution: past → present → future. The symbiosis of the past with present and future into finite-infinite space is „crafted” by Eminescu in a gem of philosophy and essence: the poem *La steaua / To the Star* (1886). The nuances, dimensions and antitheses in living the space-time binomial are defined, characterized and exemplified by Eminescu's genius in the fabulous *Scrisoarea III / The IIIrd Letter* (1881) and the poetic masterpiece *Diana* (1884). The space and time of posterity become „Eminescu's space and time”, which light, impose and transcend into eternity. The wonder of his genius transcends time through the cultural authority of Nicolae Iorga (1911), Simion Mehedinți (1947), Constantin Noica (1978), Szász János (2000), Dorel Vișan (2014) and Dan Puric (2015).*

Résumé

*Transdisciplinarité - comme un mode d'étant et de la création eminesciene - se réalise dans son visionnaire œuvre par "l'univers eminescien" dans l'infinité de l'espace et du temps. Eminescu "a édifié" sa vaste culture par "l'assimilation" de l'espace et du temps de la civilisation humaine. Son œuvre explore et transcende l'espace et le temps dans la progression spatiale: microcosmos → l'univers humain → macrocosmos et dans l'évolution temporelle: passé → présent → futur. La symbiose du passé avec le présent et le futur dans l'espace fini - infini est "cisellée" de poète Eminescu dans une pierre précieuse de philosophie et d'essence: le poème *La steaua / D'ici à l'étoile qui paraît* (1886). Les valences, les dimensions et les antithèses dans le binôme vivant espace-temps sont défini, caractérisé et illustré par le génie d' Eminescu dans la fabuleuse *Scrisoarea III / La III-ème lettre* (1881) et le chef-d'œuvre poétique *Diana* (1884). L'espace et le temps de la postérité deviennent "l'espace et le temps d'Eminescu" qui illuminent, imposent et transcendent dans l'éternité. Le miracle de son génie transcende le temps par l' autorité culturelle de Nicolae Iorga (1911), Simion Mehedinți (1947), Constantin Noica (1978), Szász János (2000), Dorel Vișan (2014) et Dan Puric (2015).*

Rezumat

*Transdisciplinaritatea - ca mod de ființare și creație eminesciană - se materializează în opera sa vizionară prin „universul Eminescu” în infinitatea spațiului și timpului. Eminescu „și-a construit” vasta cultură prin „asimilarea” spațiului și timpului din civilizația umană. Opera sa explorează și transcende spațiul și timpul în progresie spațială: microcosmos → universul uman → macrocosmos și în evoluție temporală: trecut → prezent → viitor. Simbioza trecutului cu prezentul și viitorul în spațiul finit - infinit este „dăltuită” de Eminescu într-o nestemată de filosofie și esență: poezia *La steaua* (1886). Valențele, dimensiunile și antitezele în trăirea binomului spațiu-timp sunt definite, caracterizate și exemplificate de geniul eminescian în fabuloasa *Scrisoarea III* (1881) și capodopera poetică *Diana* (1884). Spațiul și timpul posterității devin „spațiul și timpul lui Eminescu”, care luminează, impun și transcend în eternitate. Minunea geniului său transcende în timp prin autoritatea culturală a lui Nicolae Iorga (1911), Simion Mehedinți (1947), Constantin Noica (1978), Szász János (2000), Dorel Vișan (2014) și Dan Puric (2015).*

Key words: *Eminescu's universe, transdisciplinarity of space and time, Demonism (1872), The IIIrd Letter (1881), Diana (1884), To the Star (1886), genius miracle certified by the descendants*

Mots-clés: *l'univers eminescien, transdisciplinarité de l'espace et du temps, Démonisme (1872), La III-ème lettre (1881), Diana (1884), D'ici à l'étoile qui paraît (1886), miracle du génie certifié par descendants*

Cuvinte cheie: *universul eminescian, transdisciplinaritatea spațiului și timpului, Demonism (1872), Scrisoarea III (1881), Diana (1884), La Steaua (1886), minunea geniului certificată de urmași*

*Mihai Eminescu trebuie predicat așa cum se predică Evanghelia, pentru că el este ființa supremă a existenței noastre în istorie.
Mihai Eminescu a fost judecat în afara contribuției aduse României. Mulți nu i-au înțeles partea lui ezoterică. Nu au înțeles că Mihai Eminescu a fost un trimis pentru acest neam. El este genial și este un geniu pentru că a gândit profund. Este sfânt sau - pentru a nu avea probleme cu creștinii - este divin.
Noi nu l-am predat așa pe Eminescu. L-am predat ca pe un romantic. Mihai Eminescu este universal pentru că este român. Asta nu știm noi...*

Dorel Vișan, București, 30 iulie 2014

1. Universul eminescian

Opera eminesciană realizează în *spațiul* infinit o mișcare de necuprins între fizica teoretică și astrofizică, între microcosmos și macrocosmos, care curge în *timpul* infinit prin geniul eminescian în poezie și literatură, în gând și spirit, suflet și sentimente, în logică și acțiune, viață și cunoaștere, în cultură și civilizație. Este ceea ce definește universul eminescian.

Spațiul și timpul, materia și energia, întunericul și lumina, pământul și galaxiile, sunt „distilate și sublimite”, proiectate și metamorfozate, personificate și metaforizate în om și infinitul demiurgic, în viață și natură, în evoluție și perfecțiune, în ființa umană și devenirea ei.

2. Spațiul și timpul în universul eminescian

Analiza spațiului și timpului în creația eminesciană, rezultată din integrarea și transcendența a 3 (trei) perspective.

2. 1. Vasta cultură eminesciană

Cunoașterea și prelucrarea culturii universale reprezintă în fapt „construcția” personalității eminesciene, prin *asimilarea spațiului și timpului din civilizația umană*. Vasta

cultură eminesciană realizează astfel o chintesență - *Omul deplin al culturii române (Constantin Noica)* de:

- literatură și poezie - clasicism, romantism, modernism (Shakespeare, Baudelaire, Mallarmé, Novalis (motivul *florii albastre*), Goethe, Lenau);
- istorie universală, europeană și națională - căreia a dorit să-i construiască un Pantheon de domnitori, în piesele sale de teatru, din păcate neterminate;
- religie și filosofie: egipteană (Carte Morților, nuvela proprie - *Avatarii faraonului Tla*); indiană (*Rig-Veda*), budism; chineză (Confucius - *Analecte*); elenă (de la Heraclit la Platon); zoroastrism; ortodoxism, catolicism; filosofie germană - Schopenhauer, Kant, Hegel, Fichte, Schelling;
- științe: mecanică, fizică, astronomie; medicină legală; economie politică, drept;
- arhivistică: cărți vechi, cărți populare.

2. 2. Spațiul și timpul în opera eminesciană

Geniul eminescian „exploarează” și transcende spațiul și timpul, ca manifestări, ca „fintări” ale materiei, energiei și cuplului materie-energie, cu o profunzime abisală și o finețe de bijutier, într-o analiză cristalină și o sinteză globală: individual (*spațiu* sau *timp*), dual (*spațiu-timp*) sau combinat. Poetul, prozatorul, eseistul, pamfletarul, filosoful Eminescu caracterizează o progresie spațială (amplificare): micro → macrocosmică, în evoluție temporală: trecut → prezent → viitor. *Trecutul* - nemodificabil reprezintă istoria, *prezentul* - întotdeauna relativ, în construcție/distrucție, clipa, iar *viitorul* - este perspectiva, cu o anumită probabilitate determinată.

Nașterea și moartea, clipa și eternitatea, relativitatea și infinitul, gândul și sentimentul, măreția - ca ecou al timpului și spațiului, lumina - în lectură fizică „o rază”, în citire sufletească devenind „iubire” sunt „dăltuite” de Eminescu în *timpul* și *spațiul* fizic - astronomic, dar și al viului - omului, în „hora” trecutului cu prezentul și viitorul, într-o nestemată de filosofie și esență, de simplitate și profunzime, într-o capodoperă *spațiu-timp* a geniului eminescian de 4 strofe - 16 versuri, în poezia *La steaua (1886)*.

<i>La steaua care-a răsărit</i>	<i>Icoana stelei ce-a murit</i>
<i>E-o cale-atât de lungă,</i>	<i>Încet pe cer se suie:</i>
<i>Că mii de ani i-au trebuit</i>	<i>Era pe când nu s-a zărit,</i>
<i>Luminii să ne-ajungă.</i>	<i>Azi o vedem, și nu e.</i>
<i>Poate de mult s-a stins în drum</i>	<i>Tot astfel când al nostru dor</i>
<i>În depărtări albastre,</i>	<i>Pieri în noapte-adâncă,</i>
<i>Iar raza ei abia acum</i>	<i>Lumina stinsului amor</i>
<i>Luci vederii noastre.</i>	<i>Ne urmărește încă.</i>

Abordarea euristico-poetică și etico-filosofică a spațiului-timpului în viziunea eminesciană este fantastică și reprezentativă pentru această poezie.

„Construcția” *spațiului*, ca măreție a gloriei umane, ca întindere a unui imperiu - cel otoman, ca amplitudine în extindere continuă, în *timpul* pământean de numai 200 de ani, „cutremură” pământul - ca *spațiu* și forță, în accelerarea *timpului* de 2 secole, ca *durată* și *rapiditate*, după cum în personificare și metaforă „recita” Eminescu în 42 de versuri, din fabuloasa, glorioasă, incisiva și deosebit de polemică, realistă și critică *Scrisoarea III (1881)*:

.....
Iar din inima lui simte un copac cum că răsare,
Care crește într-o clipă ca în veacuri, mereu crește,
Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lățește;
Umbra lui cea uriașă orizontul îl cuprinde
Și sub dânsul universul într-o umbră se întinde;
Iar în patru părți a lumii vede șiruri munții mari,
Atlasul, Caucazul, Taurul și Balcanii seculari;
Vede Eufratul și Tigris, Nilul, Dunărea bătrână -
Umbra arborelui falnic peste toate e stăpână.
Astfel, Asia, Europa, Africa cu-a ei pustiuri

*Și corăbiile negre legănându-se pe râuri,
Valurile verzi de grăie legănându-se pe lanuri,
Mările țărnuitoare și cetăți lângă limanuri,
Toate se întind nainte-i... ca pe un uriaș covor,
Vede țară lângă țară și popor lângă popor -
Ca prin neguri alburie se strevăd și se prefac
În întinsă-mpărăție sub o umbră de copac.*

*Vulturii porniți la ceruri, pân' la ramuri nu ajung;
Dar un vânt de biruință se pornește îndelung
Și lovește rânduri-rânduri în frunzișul sunător,
Strigăte de- Allah! Allahu! se aud pe sus prin nori,
Zgomotul creștea ca marea turburată și înaltă,
Urlete de bătălie s-alungau după olaltă.
Însă frunzele-ascuțite se îndoie după vânt
Și deasupra Romei nouă se înclină la pământ.
Se cutremură sultanul... se deșteaptă... și pe cer
Vede luna cum plutește peste plaiul Eschișer.
Și privește trist la casa șeihului Edebali;
După gratii de fereastră o copilă el zări
Ce-i zâmbește, mlădioasă ca o creangă de alun;
E a șeihului copilă, e frumoasa Malcatun.
Atunci el pricepe visul că-i trimis de la profet,
Că pe-o clipă se nălțase chiar în rai la Mohamet,
Că din dragostea-i lumească un imperiu se va naște,
Ai cărui ani și margini numai cerul le cunoaște.*

*Visul său se-înfiripează și se-ntinde vulturește,
An cu an împărăția tot mai largă se sporește,
Iară flamura cea verde se înalță an cu an,
Neam cu neam urmându-i zborul și sultan după sultan.
Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid...
Pân-în Dunăre ajunge furtunosul Baiazid...*

.....
Astfel, *trecutul* românesc „de mărire”, cu strămoșii glorioși, construit cu sacrificii și eroism, cu durere și morală, cu patriotism și caracter, valorând aur și țării de oțel este opus cu revoltă și amar, cu vehemență și realism *prezentului* românesc, trăit în „comedia minciunii”, de „Bâlbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații!”.

Miracolul eminescian simte și gândește, înțelege și cunoaște, trăiește și creează, transcende pentru *infiniit/finit, infinire/nefinire, infinitate, nemărginire* raportat la *spațiu* și la *timp*:

- „*Trecut și viitor* e în sufletul meu, ca pădurea într-un sămbure de ghindă și *infiniitul* asemenea, ca reflectarea cerului înstelat într-un strop de rouă”
- „Dac-aș putea și eu să mă pierd în *infiniitatea* sufletului meu...”

Practic, fiecare poezie reprezintă **un model** de spațio-temporalitate și **o metodă** poetică spațio-temporală de redare a subiectului poeziei în transdisciplinaritate.

Spre exemplificare capodopera poetică ***Diana (1884)***.

Încadrarea spațială a desfășurării tematice poetice (începutul):

*Ce cauți unde bate luna
Pe-un alb izvor tremurător
Și unde păsările-ntruna
Se-ntrec cu glas ciripitor?*

se continuă cu încadrarea temporală a acțiunii poetice:

*În cea oglindă mișcătoare
Vrei să privești un straniu joc
O apă vecinic călătoare*

Sub ochiul tău rămas pe loc?

și sfârșește cu Diana, subiectul poeziei care transcende în spațiu și timp.

*Un arc de aur pe-al ei umăr,
Ea trece mândră la vânat
Și peste frunze fără număr
Abia o urmă a lăsat.*

În plus, perfecțiunea definirii temporale ne amintește de vechea expresie grecească „Panta rei (Totul curge)”, sentință celebră și aforism definitoriu (Nu poți coborî de două ori în apele unui râu, fiindcă totul se mișcă, curge temporal). De notat că deși această cugetare este atribuită lui Heraclit din Efes (c. 535 - c. 475 î.d.H.), școala ioniană, ea aparține în fapt lui Simplicius din Cilicia, filosof neoplatonist.

2. 3. Spațiul și timpul posterității

Judecata obiectivă, imparțială și eliminatorie a **Zeului Chronos** - *timpul* ca perenitate demonstrează cu prisosință „îmbogățirea” valorii și capodoperii eminesciene prin trecerea timpului, certificarea geniului și a dimensiunii-simbol naționale a lui Eminescu, atotcuprins în universalitatea culturii.

Judecata posterității - uneori cu accente de subiectivitate și superficialitate, dar periculoase și nocive - consfințește în *spațiul* și *timpul* civilizației umane **geniul** și „muntele” de poezie și sensibilitate, de valoare neîntrecută și prioritate absolută.

Este luptătorul intransigent **Eminescu** pentru ființa națională unitară românească, **filosoful** conceptelor spațio-temporale și al descifrării comportamentului uman, **criticul** cu sarcasm nemărginit al prezentului său, **istoricul** și **vizionarul** (uneori deocamdată utopic) al destinului românesc în universalitate.

Nicolae Iorga, în cele Trei extrase din cuvântarea ținută la 16 octombrie 1911, cu prilejul dezvelirii statuii lui Mihai Eminescu în Galați, grăiește cu respect, claritate și sinceritate, conciziune și relevanță:

Cine este Mihai Eminescu?

*Disprețul pentru uzurparea conducerii
de puținii care nu s-au ridicat măcar prin
inteligența, cultura și munca lor.*

Cine este Mihai Eminescu?

Evlavia pentru timpurile de cinste, bărbăție și măsură.

Cine este Mihai Eminescu?

*Afirmarea unității românești eterne, groaza
de cotropirea străină, care ucide o conștiință,
împiedică o desfășurare, sfarmă un viitor,
lasă fără îngrijire un trecut, pentru a da în loc
jaș și corupție, oricare ar fi numele cotropitorului,
al celui dintâi dintre neamurile de cultură ori a celei din urmă plebi asiatice.*

Simion Mehedinți în 1947 definește cu o conciziune specifică educației sale academice, universitare și umane, posibilul destin eminescian ajuns la bătrânețe:

*Ce nu ne-ar fi dăruit Eminescu (1850-1889, 39 ani), dacă ar fi atins pragul bătrâneții,
după ce din încă anii tineri se așezase alături de cei doi-trei poeți-filozofi ai omenirii!...*

*De-ar fi avut parte de regala bătrânețe a lui Goethe (1749-1832, 83 ani) contribuția
românească la cultura omenirii ar fi fost de pe acum atât de însemnată, încât am fi putut privi cu
seninătate orice nenorocire trecătoare. ...*

În plus, marele geograf, filosof, pedagog și patriot definește destinul și perceputele lui Eminescu reguli, învățături și obiective pentru posteritate:

Cum a purtat Eminescu în sufletul său durerea românilor din toate timpurile și din toate țările românești n-a mai purtat-o nimeni.

Numai urmând învățăturile lui, mai pot afla urmașii calea mântuirii din prăpastia în care am căzut.

Cine va călca alături, va rătăci... Se nenorocește pe sine și va nenoroci și pe alții, făcând să crească ruina, în loc de a o scădea.

Datorită geniului eminescian, tulburătoarei sale filosofii, izvorâtă și bazată pe dragoste și credință, calității de a fi român adevărat, luptei pentru unitatea ținuturilor românești, convingerilor și scrierilor sale caustice privind politica vremii și contemporanii săi, societatea și străinii au făcut eforturi să îl neutralizeze și să îl elimine în final. Deși, uneori, **atitudinea (în vorbe) a românilor** era a prieteniei și a recunoașterii valorii, **atitudinea (în fapte)** a fost cu totul alta. **Eminescu** însă și-a urmat destinul cu demnitate și durere, nu a abdicat de la adevăr și dreptate, de la intransigență și absolut. De multe ori viața lui a fost un infern, cu o boală indusă mișelește și criminal și a sfârșit printr-o tragedie.

În toate poeziile și scrierile sale strălucește dragostea față de ființa iubită, de popor, de țara întregă, Dacia, de adevăr, dorința fierbinte de transformare și aducere a contemporanilor dezorientați și îndreptați premeditat pe căi greșite la înălțimea înaintașilor, performanțelor și credinței.

Eminescu a arătat adevărul și a propovăduit dreptatea, credința și creația lui și a poporului român. **A spune adevărul** este un act de mare curaj și instantaneu înseamnă a-ți face și a avea dușmani nemiloși, a căror ură vulcanică năprasnic erupe, izbucnește.

...Tu ai crezut, o, demon,

Că în dreptate e putere. - Nu,

Dreptatea nu-i nimic fără de putere.

(Mihai Eminescu, *Demonism*, 1872)

Atunci când interesele devin criterii de evaluare și interpretare a realității se realizează o percepție voit greșită și nedreaptă a dreptății și adevărului. Apar astfel deturnări și denaturări grosolane ale realității și ale valorilor umane.

Iată de ce cuvântul introductiv al scriitorului **Szász János „Icoana stelară a eternității”** la ediția bilingvă (română/maghiară) a *Poeziilor* lui Mihai Eminescu, ediție jubiliară care comemorează 150 ani de la nașterea poetului (anul 2000 fiind anul Eminescu) devine emblematic:

*Multe s-au schimbat în cei peste 100 de ani de când opera lui Eminescu își trăiește eternitatea: războaie mondiale au sfâșiat Europa în lung și-n lat, regimuri au apărut și au dispărut, s-au schimbat ideologii, mode spirituale și, cu toate acestea, am rămas pe mai departe - sub semnul senzației și al gândului, al sentimentului și al pasiunilor - ființe care continuă să se regăsească în versurile lui Eminescu. În vârtejul acestei vieți ce fuge și al fenomenelor efemere, valorile veșnice ale poeziei ne tulbură, dar ne și aduc liniștea. **Eminescu strălucește, de-acum ca icoana stelară a eternității, pe cerul celui de-al treilea mileniu. Szász János (2000).***

Dan Puric în ianuarie 2015 aduce clarificările atât de necesare și așteptate pe pământul românesc. Artist fiind, el este mult mai aproape de sensibilitatea, înțelegerea, universalitatea și perenitatea eminesciană și de aceea încheiem cu măreția reală a cuvintelor lui:

Eminescu cred că face parte din minunea de a fi român. Atât. Pentru că, în mod normal, logic, n-am fi avut șansa să avem o asemenea minune. Noi trebuia să fim niște marginali, niște supraviețuitori ai istoriei. El este un pisc. Ce a ieșit fără o pregătire istorică. E și jenant să te gândești că Eminescu s-a sincronizat la cultura europeană. Eminescu nu s-a sincronizat. Eminescu tractează la nivel universal.

Numai dacă ne gândim la faptul că noi n-am avut limba română până la el. Limba română s-a născut în splendoarea ei ca limbă literară prin Eminescu și prin biserică. Până la el, limba română era săracă. Și dintr-o dată ea cunoaște o explozie extraordinară, o taină. Eminescu

parcă ne-a și blestemat la intraductibilitate. Un sublim blestem. El nu poate trăi decât în spațiul românesc. Numai pe verticală. A fost o conștiință.

Aceste citate de încheiere sunt de fapt realități conectate la spațio-temporalitatea românească, europeană și universală.

Bibliografie selectivă

1. Angela BOTEZ, *Filosofia românească în dispunere universală, Cap. III. Precursorii - creatori de limbă și școală filosofică românească. b) Mihai Eminescu (1850-1889). Omul deplin al filosofiei românești*, pp. 119-136, Ed. Pro Universitaria, București, 2013.
2. Vasile CÂNDEA, *Eminescu and Romanian Nation, Annals of the Academy of Romanian Scientists, Series on Philosophy, Psychology, Theology and Journalism, Topics: Mihai Eminescu - the Complete Man of Romanian Culture Dedicated Sessions*, vol. 1, nos. 1-2, pp. 9-14, 2012.
3. Nicolae CONSTANTINESCU, *Eminescu a apărut prin scris poporul român, arătându-i virtuțile. Noi cum îl apărăm pe Eminescu?*, *Cugetarea Europeană / La Pensée Européenne*, vol. 8, nr. 2, pp. 1, 4, 2013.
4. Nicolae CONSTANTINESCU, *Îl mai merităm pe Eminescu? și Extrase din articolele lui Mihai Eminescu*, publicate în ziarul TIMPUL, pp. 1-5, *Sesiune omagială AOȘR - Academia Oamenilor de Știință din România: Eminescu - Omul Deplin al Culturii Române*, Ediția a 4-a, AOȘR - Secția de Filosofie, Psihologie, Teologie și Jurnalism, București, 17 iunie 2014.
5. Mihai EMINESCU, *Poezii*, Ed. pentru Literatură, București, 1961.
6. Mihai EMINESCU, *Poezii. Cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Icoana stelară a eternității de Szász János*, Ediție jubiliară - 150 ani de la nașterea poetului, anul 2000 fiind anul Eminescu, Ed. Curtea Veche, București, 2000.
7. Mihai EMINESCU, *Integrala poetică - 4 Vol., Antologie, cronologie și repere critice de Alexandru Spânu*;
Vol I. *Antume, Cuvânt înainte de Tudor Arghezi, Prefața de George Munteanu*;
Vol II. *Postume, Poezii din perioada 1866-1876*;
Vol. III. *Postume, Poezii din perioada 1877-1887*;
Vol. IV. *Poeme originale de inspirație folclorică și Inedite*, însoțite de *Studiul lui Perpessicius și Postfață de Petru Creția*; Ed. Minerva, București, 2002.
8. Virgil ENE, *Previziuni științifice în opera lui Eminescu*, Ed. Brumar, Timișoara, 2010.
9. Virgil ENE, *Eminescu versus Einstein*, Ed. Brumar, Timișoara, 2012.
10. Nicolae IORGA, *Eminescu*, Ed. îngrijită, studiu introductiv, note și bibliografie de Nicolae Iliu, *Trei extrase din cuvântarea ținută la 16 octombrie 1911, cu prilejul dezvelirii statuii lui Mihai Eminescu în Galați*, pp. 112-113, Ed. Junimea, Iași, 1981.
11. Simion MEHEDIŢI, *De senectute. Bătrânețea în cadrul muncii pentru cultură. Scădere și adaus*, *Analele Academiei Române. Memoriile secțiunii istorice*, Seria III, Tom XXIX, 12, 27 pp., Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1947.
12. Constantin NOICA, *Sentimentul românesc al ființei*, Ed. Eminescu, București, 1978.
13. Constantin NOICA, *Introducere la miracolul eminescian*, Ed. Humanitas, București, 1992.
14. Sorin RIGA, Dan RIGA, *The methodology of time research in biology, 5th International Congress of Logic, Methodology and Philosophy of Science*, London (Ontario), Canada, August 27 - September 2, 1975; *Volume of Proceedings, Section VIII; Foundations of Biology*, pp. 31-32, 1975.
15. Dan RIGA, Sorin RIGA, Aurel ARDELEAN, Vasile MAN, *Cultura tradiției și patrimoniului. Ctitorii, toponime și eponime*, *Studii de Știință și Cultură*, vol. 6, no. 1, pp. 96-112, 2010.
16. Sorin RIGA, Dan RIGA, *Infinitatea spațiului și timpului în universul eminescian*, *Sesiune omagială AOȘR - Academia Oamenilor de Știință din România: Eminescu - Omul Deplin*

al Culturii Române, Ediția a 4-a, AOȘR - Secția de Filosofie, Psihologie, Teologie și Jurnalism, București, 17 iunie 2014.

17. Sorin RIGA, Dan RIGA, Simona GEACĂR, Aurel ARDELEAN, Transdisciplinarity in bio-medicine, neuroscience and psychiatry: the bio-psycho-social model, *Proceedings of the Romanian Academy. Series B: Chemistry, Life Sciences and Geosciences*, vol. 16, no. 3, pp. 201-208, 2014.

18. Andrei VARTIC, *Timpul lui Eminescu*, Ed. Vicovia, Bacău, 2013.

19. Ovidiu VUIA, *Despre boala și moartea lui Eminescu. Studiu patografic*, Ed. Făt Frumos, București, 1997.